

BUITEN

7^e JAARGANG N°. 48.

ZATERDAG 29 NOVEMBER 1913.

Foto Aug. F. W. Vogt.

KASTEEL EYSDEN. BINNENHOF MET STALLEN, EN VOORPLEIN.

BUITEN

Geïllustreerd Weekblad
aan het Buitenleven gewijd

DE ZONNEVROUW, DOOR GASTON LEROUX (22). BLZ. 572 EN 582	
HET KASTEEL EYSDEN, (VERVOLG), DOOR S., GEÏLLUSTREERD	BLZ. 571, 574—577
DE GEHEIMZINNIGE ZIEKTE VAN DEN DICHTER OMER ADANTO, DOOR BERNARD CANTER	BLZ. 575
AFGHAANSCH E DIEREN-FABELEN, (SLOT), VERT. DOOR J. K.	„ 576
HET BELGISCHE PAARD, DOOR A. J. G. V. MERKESTEYN, GEÏLLUSTREERD.	„ 578
BORNHOLM, (VERVOLG), DOOR CH. VAN HERWERDEN, GEÏLLUSTREERD.	BLZ. 578—579
ZATERDAGAVOND IN LMBURG. ILLUSTRATIE	BLZ. 579
EEN EIGENAARDIGE KAMERVAREN, DOOR G. DE GRAAF, GEÏLLUSTREERD.	„ 580
BOEKBESPREKING, DOOR E. HS.	„ 581
ONAFHANKELIJKHEIDSFESTEN TE ROTTERDAM. ILLUSTR.	„ 581
ONAFHANKELIJKHEIDSFESTEN TE LEIDEN. ILLUSTRATIE	„ 581
ONAFHANKELIJKHEIDSFESTEN TE GOUDA. ILLUSTRATIE	„ 581
STAPHORSTER BOERINNETJES, TE HOOP GELOOPEN BIJ DE VERSCHIJNING VAN EEN VRACHT-AUTO IN HUN DORP. ILLUSTRATIE	„ 582

Men gelieve alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseeren aan de Uitgevers Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74—76, Amsterdam, met de toevoeging: „Voor de Redactie” of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten.” Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's. Tevens gelieve men achter op de foto's duidelijk aan te geven, wat ze voorstellen.

Uitgave van SCHELTEMA & HOLKEMA'S BOEKHANDEL
K. Groesbeek & Paul Nijhoff -AMSTERDAM-

DE ZONNEVROUW

door GASTON LEROUX.

(22) (Geautoriseerde vertaling)

DERDE BOEK.

OOK Huascar boog het hoofd, éven slechts. En toen hij het weer ophief, trof zijn blik dien van Maria-Theresia. Zij beefde bij het zien der uitdrukking van zijn oogen. Zij twijfelde eensklaps niet meer: Huascar had haar lief, en het was door zijn toedoen, dat zet er dood werd gebracht. Als ze hem naderen zag, hield hij zulk een somberen blik op haar gevestigd, dat het jonge meisje meende, dat haar laatste uur geslagen was. Zij wist geen uitkomst meer. Ze sloot de oogen.

Zij vernam nu zijn langzame, eentonige stem, gelijk die van een priester in de kerk: „Coya, ge behoort aan Huayna-Capac, den grooten koning, die uit de diepten der hel gekomen is om u te voeren naar het Huis der Zonen van de Zon. Wij laten u thans met hem alleen. Hij zal u over den drempel leiden van het Mysterie, dat den levenden niet geopenbaard worden mag. Hij zal u door de gewelven van den nacht voeren, en hij zal u de heerlijkheid van Cuyco, de dochter van de Zon, vertoonen. En eindelijk zal hij u in den tempel doen nederzitten temidden van zijn honderd echtgenooten. Ge moet hem gehoorzamen, en zoo ge wilt, dat de betoovering blijft, richt u niet op dan wanneer hij zich opricht. En herinner u, dat de Slang waakt in het Huis van de Slang”.

Achterwaarts loopend, verwijderde hij zich, en ook de drie dwergen verlieten het vertrek. De menigte verdween langzaam door de drie open deuren. Ook alle mammacona's trokken zich terug, den langen zwarten sluier over den arm geworpen, en ze waren aan rouwende vrouwen gelijk, die een triestig kerkhof verlaten. En ook de twee mammacona's, die moesten sterven, verlieten de zaal, nadat ze Maria-Theresia een kus hadden gedrukt op de bloote voeten.

Het denkbeeld, dat men haar alleen laten zou in deze zaal, welke allengs geheel donker werd, alléén met den kleinen jongen in de armen, alléén naast den afschuwelijken doode, — dat denkbeeld vervulde haar met nog dieper afgrijzen dan de aanblik der wilden haar daareven gegeven had.

Waarom gingen ze heen? Waarschijnlijk omdat er nu zoo iets afschuwelijks gebeuren zou, dat niemand er bij tegenwoordig zou durven zijn. Huascar had gesproken van geheimen, die de levenden niet ontsluit mochten. Wat betekende dit samenzijn met den doode? Waarom had men haar verboden zich op te richten? Vóór hij zelf zich oprichtte althans? Dus hij zou zich van zijn zetel verheffen; hij zou vóór haar uitloopen; hij zou haar bij de hand nemen met zijn afgrijzelijke koude leder-

achtige hand en door de duisternis haar met zich meetrekken. Naarmate de zaal ledig werd, verdween ook het laatste daglicht eruit.

En de Roode PUNCHOS? De vier Roode PUNCHOS? Zouden die haar niet van dien doode komen wegrukken? Of zouden ze vertrekken zooals de anderen? Nu bekijkt ze hen eens goed, alle vier, zooals ze daar op den vloer geknield liggen. De mammacona's hebben haar gezegd: „Het zijn de Wakers bij de Offerande”. Ze zullen wel het recht hebben, te blijven. Maar zoo heel zeker is dat toch niet. Hua-car is vertrokken. De drie dwergen ook. Ach, de vier Roode PUNCHOS zullen hen ook wel volgen. . . .

Neen, zij verroeren niet. Maria-Theresia beziet hen goed. Zij kijken echter niet op. Als ziellooze vormen liggen ze op de vloertegels, voorover hangend met de koppen tot den grond.

Er is nauwelijks meer een twintigtal Indianen in de zaal. Waarop wachten de Roode PUNCHOS nog? Waarom loopen ze niet reeds op haar toe?

Wat aarzelt Raymond nog?

— „Maria-Theresia, Maria-Theresia”, fluistert de kleine Christobal, — „we zullen alleen met hen blijven. Ze zullen ons redden!”

Ja, ja, zoo denkt ze, ze zullen ons redden. Zij hebben een volledig plan gemaakt. De Wakers bij de Offerande zijn door hen omgekocht, of gedood. Zij hebben zich van de hulp van nog een aantal Indianen verzekerd voor een handvol geld. Zodoende zijn zij temidden van het volk het Huis van de Slang binnengedrongen, wel wetend, dat men hen aan het einde van de plechtigheid alleen laten zou met Maria-Theresia, den doode en den kleinen Christobal. . . . Kom, alles zou zoo eenvoudig mogelijk in zijn werk gaan. Alles was natuurlijk behoorlijk voorbereid, en de doode zou hun werkelijk geen weerstand bieden. . . .

Op dit oogenblik was Maria-Theresia niet meer zoo bang bij den aanblik van den doode.

Ze kuste den kleinen Christobal, die haar terugkuste, en de kleine armen naar haar uitstrekten. . . . Nog vijf, vier, drie Indianen. Allen keeren zich even naar haren kant, om haar nog eens te zien. Ze houdt zich goed, en verroert zich niet. Geen beweging. Dat is verboden. . . . Zij mag zich niet verroeren, vóór de doode zich verroert. Dus onbeweeglijk blijft ze op haar plaats, den kleinen jongen in de armen knellend. . . .

Eindelijk! Geen enkele Indiaan is er meer. Alleen de vier Wakers bij de Offerande, maar dan. . . . o, ontzetting, ontzetting! Ook zij rijzen op, en loopen langzaam in de richting eener deur. Zij gaan ook heen!

Maria Theresia laat een dof geklaag hooren. Schreeuwen durft ze niet. Måg ze dat doen? Moèt ze dat doen? Dat zij heengaan, heengaan evenals de anderen. . . . dat is tē vreeselijk. De kleine Christobal barst in schreien uit. „Ze gaan weg, ze gaan weg” jammert hij.

Het jonge meisje weet hem echter nog het zwijgen op te leggen. „Nog eens kijken, eens kijken”, — zoo gaan hare gedachten, — „je weet toch nooit.” Zie, zie, drie zijn weggegaan, maar de vierde. De vierde. O, hij staat stil. Ja, hij staat stil. En hij keert zich tot haar. O, God, het is Raymond! Raymond. Kijk, kijk, hij geeft een wenk. We zijn gered. We zijn gered! — Maar voorzichtig moet ze nu zijn, uiterst voorzichtig! De drie anderen zijn niet allen naar eenzelfde deur geloopt. Elk hunner heeft nu voor een der deuren post gevat, en tuurt er door naar buiten in het portaal, dat eraan grenst.

Zijn de Indianen vertrokken? Allen? Dat is het, waarvan de drie mannen zich willen verzekeren. Het lijkt Raymond wel wat lang te duren. Hij wacht op het sein.

Hij strekt de handen uit naar Maria-Theresia, die Huascar's waarschuwing vergetend, zich reeds halverwege in haar zetel heeft opgericht, terwijl de doode Inca onbeweeglijk op zijnen troon blijft. Dan geeft de markies het sein. Eindelijk. „Recuerda” *) zegt hij.

Nauwelijks is dat woord uitgesproken, of Raymond snelt op Maria-Theresia toe. De markies volgt hem. En terwijl de beide anderen aan twee der deuren blijven waken, ijlen de markies en Raymond samen de roode porphyren trappen op, de armen uitgestrekt naar het jongemeisje.

Maria-Theresia geeft een luide gil van blijdschap, ze rijst op van haar zetel, en wil zich in de armen van hare bevrijders storten, als plotseling een gruwelijk schel gefluit achter haar weerklinkt. Met een rauwen kreet wankelt ze achterwaarts, en gelijk een zinnelooze wringt zij en rukt ze zich om los te komen uit den greep van een ontzettend dier, dat zich plotseling op haar heeft geworpen, en het meisje omklemmend met zijn monsterachtige kronkels, haar met onweerstaanbaar geweld neerdrukt op den zetel, naast den doode. Het is de slang van het „Huis van de Slang”, die haar prooi bewaakt.

Raymond en de markies stooten beiden een kreet van afgrijzen uit bij het verschijnen van dit weerszinwekkend, helsch gedrocht. Beiden werpen zich gelijktijdig op het monster, dat met den reusachtigen kop boven hen wiegelt, en een zonderling geluid als van honderden bellen voortbrengt. Ze rukken en schudden aan het monster om het zijn twee slachtoffers te ontwingen. Zij slaan het aan alle kanten; ze grijpen het aan, en omarmen het uit alle macht om het te worgen. Nieuwe ontzetting! Hun woedende handen vatten geen levend vleesch aan, doch koud metaal, knarsende

*) herinner het u.

ringen, die over elkander sluiten en rekken en krimpen, gedreven door een helsch mechaniek. Knellende koperen schubben, op elkaar geschoven, weerstaan de dolle pogingen der twee mannen om Maria-Theresia en het kind te bevrijden.

Te vergeefs poogt Raymond de verstijfde ledematen van Maria-Theresia uit de omarming van het monster los te werken; tevergeefs tracht de markies den kleinen Christobal te bevrijden uit den metalen greep. Het monster verzwakt niet in het geringst, en blijft voortdurend boven hen den gruwelijken, driehoekigen kop schudden, waaruit het helsch gefluit weerklinkt, en het oorverdoovend geraas der zonderlinge bellen. En op dit alarm komen de Indianen van alle kanten opzetten.

— Daar zijn ze, daar zijn ze! schreeuwt Natividad, en hij gaat op den loop. Waarheen moet hij echter vluchten? De markies wil niet meer vluchten. En Raymond wil niet meer wijken van Maria-Theresia.

Intusschen loopt de zaal weder gaandeweg vol met Indianen, die toornig dooreen schreeuwen bij het aanschouwen der gepleegde neiligschennis. De Mammacona's zwieren wanhopig hare zwarte sluiers heen en weer. Quichua soldaten maken openlijk gemeene zaak met de bende van Oviedo Runtu. Deze laatste ziet men echter nergens.

Eindelijk verschijnt Huascar. Vanwaar komt hij? Zijn onverstoorbare kalmtte temidden van het groot tumult, duiden er op, dat het gebeurde hem niet erg verbaast. Indien men hem daareven reeds had bericht, wat er was gebeurd, hij had niet bedaarder kunnen zijn. Hij beveelt op koelen toon, den markies, Natividad en den ouden oom Gaspard te boeien. (De oude geleerde gaat nu weder in de vreeselijke werkelijkheid van zijn avontuur gelooven). Huascar beveelt daarna, de drie gevangenen weg te voeren.

Voor de laatste maal roept de markies in zijn wanhoop: „Christobal! Maria-Theresia!” Doch zij antwoorden hem niet meer, krachteloos als ze reeds zijn, bijna verstikt in den greep van het monster.

Huascar is intusschen nog somberder geworden, want het is hem, ofschoon hij alle hoeken heeft doorzocht niet gelukt, Raymond terug te vinden. Die is ontsnapt? Zou deze aan de wraak van Huascar ontkomen zijn?

Achter de gevangenen aanlopend, hebben de Indianen de zaal verlaten, lofliederen zingend op de *Slang*, die sterk en listig en behendig was boven allen. Inmiddels hebben de mammacona's hare sluiers over Huayna-Capac geworpen. Nu het volk weder de zaal verlaten heeft, lichten zij de sluiers er weer af en zij verdwijnen op hare beurt. Daarna vertrekken ook de laatste waardigheidbekleeders, en alleen Huascar en de drie tempelwachters blijven in de zaal. De laatsten streelen met hun afzichtelijke handen de slang.

Huascar is nu achter den dubbelen troon gestapt. Alsof zij een bevel ontving, zoo hield eensklaps de slang op met fluiten; ze sloot haar vervaarlijken muil en de klokken raasden niet meer. Dan werden vanzelf de bochten geopend en daarna opgerold, heel langzaam aan. Eindelijk was het monster geheel saamgedrongen en verdwenen achter den gouden troon.

Nu drukte Huascar zacht op den steenen wand, waarin de beeltenis van den coraquenue-vogel was gebeiteld, en de steenen weken op die plaats vaneen: *de gangen van den nacht* stonden open. En in hetzelfde oogenblik gleed de dubbele gouden troon *dien gang der nacht* in, met den dooden koning, Maria-Theresia en den kleinen Christobal. En de muur was achter hen weder gesloten, want er zijn mysteriën, zoo ontzaglijk, dat het niet goed is, hun bestaan zelfs te vermoeden.

De drie dwergen buigen nu hun afzichtelijke schedels voor Huascar en vertrekken op hunne beurt. En Huascar blijft alleen in het Huis van den Slang. Dit is zijn recht, want hij is de laatste hoogepriester van de laatste afstammelingen der Inca's. In zijn eenzaamheid is hij naar de rood-porphyrren trap geschreden en op de bovenste trede heeft hij zich neergezet, met het hoofd in de handen gestut. Zoo bleef hij gezeten tot den ochtend.

IV.

Verborgen in een nis wachtte Raymond den geheelen nacht voor het Huis van de Slang op Huascar. Er kwam echter niemand naar buiten.

Hij liep gevaar, herkend te worden door de Quichua's, door de priesters of helpers bij het *Interaymi*-feest. Sommige voorbijgangers wierpen een vluchtigen blik op den armen Indiaan, die daar, gedoken in zijn puncho, wel leek te slapen, en bij niemand kwam het op, dat hij de man was, die hun ontsnapt was bij de ontdekking der heiligschennis. De duisternis der nacht behoevde den jonkman verder voor herkenning. Het was ook de invallende duisternis geweest, of, liever de schemering, welke hem gered had in de groote zaal, toen, geroepen door de luide klokken van de slang, het volk bij duizenden naar binnen kwam ijlen. In het tumult en de algemeene verwarring had hij de tegenwoordigheid van geest gehad, zijn roode puncho om te keeren, waardoor zij het aanzien kreeg van alle andere punchos der Quichua's. Met de menigte was hij naar buiten gegaan, en daar had hij, nadat de grootste toevloed van volk voorbij was, een schuilplaats gezocht in de nis. Hij was overstelpt van ontroering over wat er de laatste oogenblikken was gebeurd.

Hoop had hij niet meer. De Quichua's waren meester van het land. De laatste overwinning van Garcia had Cuzco aan hen

gebracht. Wie geen inboorling was vluchtte weg. Van de 50.000 inwoners der oude stad was zeven achtste gedeelte van zuiver Indiaansche afkomst, en sinds de verovering door de Spanjaarden had men het Interaymi-feest nimmer zoo luisterrijk gevierd als ditmaal. Het handjevol soldaten, dat Garcia daar had achtergelaten, en ook de overwonnen soldaten van Veintemilla, hadden allen vol geestdrift zich gevoegd bij de feestvierende inboorlingen, die hun eigenlijke rasgenooten waren en met wie zij zeden, gewoonten en godsdienst gemeen hadden.

De geheele streek was in een dollen feestroes, en vergroot was die nog, sedert Garcia zich — uit voorzichtigheid — verwijderd had. De generaal had geen lust gehad, zich in gewaagde avonturen te steken waartoe een verbod der dweepzieke vertooningen, die hij waarschijnlijk niet zou kunnen toelaten, wel leiden kon.

Intusschen was het land opnieuw het heilige, onbetwiste terrein geworden der zonen van de Zon, evengoed als in den tijd der oude Inca's. De gezangen, de dansen, de optochten hielden niet op.

Toen Raymond met zijn reisgenooten in den omtrek van Cuzco gekomen was, hadden ze hun auto opgeborgen in een tambo*), waarvan ze den eigenaar hadden omgekocht. Na overleg gepleegd te hebben, begrepen ze, dat geweld hier al weinig uitrichten zou. Gelukkig hadden ze het geld van Garcia nog. Daarop was hun laatste hoop gevestigd. Den herbergier, een armen mesties, hadden ze een groote som gelds beloofd, indien hij hen met eenige *Roode Puncho's* in aanraking kon brengen, lieden, welke geschikt zouden blijken om een zaak van belang mede te regelen, tegen een rijkelijke belooning natuurlijk. Alles moest buiten Huascar om gaan.

De mesties bracht hun vier mannen mede; het waren degenen, die 's avonds als Wakers bij de Offerande moesten optreden, en wier taak hierin zou bestaan, dat ze het laatst in het Huis van de Slang moesten blijven bij de *Coya* en den dooden Huayna-Capac, alvorens deze de gangen van den nacht zouden binnengaan.

Dit was werkelijk een gunstig toeval. Schier à te gunstig leek het; ze hadden een weinig argwaan moeten hebben; dat ware verstandiger geweest. Maar Raymond en de markies waren zoo gelukkig, eindelijk in de nabijheid van Maria-Theresia te kunnen komen, dat ze geen oogenblik wantrouwen koesterden. François-Gaspard, die de afspraak bijwoonde, had (en ditmaal niet ten onrechte), de schouders eens opgehaald over zulk een gebrek aan inzicht. Alles werd geregeld met de *Puncho's*, die dadelijk de helft van het overeengekomen bedrag ontvingen en wanneer de onderneming geslaagd zou zijn, de andere helft ontvangen zouden. De vier Indianen moesten ook behulpzaam zijn bij de verdere uitvoering van het plan en een der kleine deuren bewaken, waardoor het gezelschap kon ontvluchten met Maria-Theresia. Daarop hadden de vier reizigers de mantels der Wakers bij de Offerande omgehangen, zich gegrimed en de oormutsen op het hoofd gezet. De plechtigheid moest tegen het vallen van den avond plaats hebben, en temidden van een opgewonden menigte; wie dus zou de valsche priesters herkennen, wier rol trouwens in niets bestond dan met diep gebogen hoofd geknield op den vloer te liggen. François-Gaspard was er natuurlijk erg op gesteld geweest, deel te nemen aan deze maskerade (zooals hij het noemde). Hij had zijn rol met opgetogenheid aanvaard, en daarbij zulk een indruk van doodsvrachting gewekt, dat de markies en Raymond van dat oogenblik af hem weder met onderscheiding behandelden. Wat Natividad aanging, deze ging meer en meer tobben over zijn vriendin Jenny, doch het avontuur leek hem thans zoo goed als ten einde. Hij wist uit ervaring, dat men in dat land ontzaglijk veel kan doen met geld; vooral bij de Indianen zelve. Hij twijfelde geen oogenblik aan den goeden afloop van deze wonderlijke zaak. De Indianen waren zoo vaak door de blanken om den tuin geleid.

Ditmaal bleek het echter, dat de blanken door de Indianen waren gefopt. Tot hun schade begrepen zij, dat Huascar hen met hun vier *Roode Puncho's* eens goed voor den mal gehouden had.

.....
Waar waren ze nu, de Wakers bij de Offerande? Zij, die Maria-Theresia en Christobal verlossen zouden? Waar was de markies? waar Natividad? waar de geleerde van het Instituut? In welken kerker had men hen gezet? Wat had men met hen voor?

In deze sombere straat, voor dit afschuwelijk paleis, wachtte Raymond om Huascar te dooden. Doch niemand kwam meer uit het Huis van de Slang.

Bij het aanbreken van den dag werd Raymond een hand op den schouder gelegd. Hij keek op, en herkende den langen grijsaard, die Huascar op het plein van Arequipa gevolgd was. Het was de vader van Maria-Christina d'Orellana. — Waarom blijf je hier staan? vroeg de grijsaard. — De stoet komt niet uit dit huis. Kom met mij mee, en je zult mijn dochter zien, als ze uit de *gewelven van den nacht* komt.

Deze woorden van den armen dwaas troffen Raymond, te meer wijl er nu allengs meer en meer groepjes Indianen door de straat trokken, allen in dezelfde richting.

(Vervolg op blz. 582 van dit nummer.)

*) boerenherberg.

VERBETERING.

In het gedicht op blz. 570 van het vorige nummer leze men in den titel en den eersten regel in plaats van *licht: ligt*.

Foto Aug. F. W. Vogt.

ACHTER DE STALLEN VAN KASTEEL EYSDEN.

HET KASTEEL EYSDEN.

(Vervolg)

BETREDEN wij thans het eigenlijke kasteel, wat de beminnelijke bewoners, graaf en gravin de Geloës, ons wel vergunnen wilden.

Langs een mooie brug komt men aan een monumentale inrijpoort, welke ons op een vierkant binnenplein voert. Dit binnenplein is aan twee zijden door het kasteel begrensd; de twee andere kanten worden ingenomen door walmuren, welke geheel onder heestergewas schuil gaan, wat een zeer geestig en levend aspect aan het pleintje geeft, en een fraaie overgang vormt naar den tuin, die er buiten om henen loopt. De hoofddeur draagt een beeldhouwde familiewapen, en is versierd met mooie expressieve zuilen. Door dezen hoofdingang komt men in een verrukkelijk ruime en koele voorhal. De voornaamheid van dit interieur wordt niet weinig verhoogd door een keurig trapitaal, waarin een aantal, smaakvol geplaatste, schoone schilderstukken hangen, waaronder menig familieportret.

Wanneer wij daarna de fraaie werkkamer van den graaf binnentreden, (het vertrek dat op het kasteel gewoonlijk met den naam „le bureau” wordt aangeduid), valt ons onmiddellijk een beeldhouwde eiken deur-omlijsting op; het is een handwerk uit de 17e eeuw; zestien wapenkwartieren, kunstig bewerkt, omgeven van boven tot onder en over de geheele breedte de deur, en vormen een verrukkelijk en edel kozijn. Deze zestien wapenkwartieren zijn die van Vrouwe Margaretha Anna Francisca van Bocholtz (gehuwd met Baron Arnold de la Margelle) die het slot in zijn huidige staat bouwen liet in het jaar 1631. In dit vertrek vinden wij verder twee zeer fraaie geschilderde portretten, den vader en moeder van den tegenwoordigen heer en bewoner van Eysden voorstellende.

In dit vertrek vindt men een groot aantal voorwerpen, welke zoowel uit oudheidkundig als uit historisch oogpunt belangwekkend zijn. Ik noem u den punt van een Frankischen werpspeer, die eerst kortgeleden in de Maas nabij het kasteel gevonden werd. Een zilveren plaat, waarin een hulde gegraveerd is aan den grootvader van den tegenwoordigen graaf bij de geboorte des vaders van den thans levenden graaf. Een zeer oud bierglas, dat met een zilveren deksel prijkt, hetwelk het wapen van de verwante edele geslachten La Margelle-Hoensbroeck draagt. Voorts een prachtig ingelegden sabel, door eenen Comte de Geloës gedragen als officier in een huzarenregiment onder Napoleon I. Boven den kunstig bewerkten schouw, waarop een keur van schoone kristallen bekers, vazen, antiek koperwerk en meerdere waardevolle

en sierlijke snuisterijen staan, hangt een groot eikenhouten bord; daaraan hangen de zilveren colliers en eerepenningen, die door de eeuwen heen in het naburig gehucht Oost door de boogschutters gewonnen zijn. De vogelschutters moesten naar een oude bepaling, de gewonnen penningen en halsketens, die van zilver waren, steeds ter bewaring geven aan hunnen heer op zijn kasteel Eysden, om zeker te zijn, dat ze niet zoek raken zouden of anderszins verdwijnen.

Ziehier eenige interessante zaken, welke ik in de werkkamer zag van den graaf De Geloës, en welke mij te meer troffen door de smaakvolle wijze waarop dit alles gerangschikt, en de pretentielooze eenvoudige manier, waarop deze kostelijke stukken mij werden vertoond.

In de groote ontvangzaal of hal nu weer gekomen, vinden wij gelegenheid om een prachtige zoldering te bewonderen, een groep beeldhouwde meubels van groote kwaliteit, een paar Chinese vazen van edel en verrukkelijk maaksel, (een geschenk der Eysdenaars aan de tegenwoordige bewoners van het kasteel Eysden).

Vandaar treden wij de groote ontvangzaal binnen. Hier heerscht een ernstige voornaamheid. Van de zoldering hangt middenin het vertrek een kostbare Venetiaansche kroon, als een formidabel uitheemsch en schitterend insect met doorschijnenden romp en pooten. De meubels in stijl Louis XVI, de smaakvolle stukwanden, de boven de deuren in den muur gevatte schilderstukken, de glanzende parketvloer en een veelheid van fraaie, of historische merkwaardige bibelots werken samen om dit interieur tot iets zeer bijzonders te maken. Onder de merkwaardige voorwerpen, die hier gevonden worden, noem ik u een mooi klein borstbeeld van den prince-évêque d'Oultremont.

Door een mooi beeldhouwde deur bereiken wij een kleinere salon, waarvan de aanblik niet minder smaakvol en voornaam is: De meubels zijn in Louis XIV stijl. Portretten van een dochter van de familie De Geloës vinden wij hier, van haren echtgenoot, graaf De Liedekerke en hunne kinderen. Verder een keurige afbeelding van het slot en menig ander belangrijk stuk. Vermelden wij hier, dat de keurige wandschilder evenals die in het bureau van de hand eener dochter van graaf de Geloës, de gravin d'Oultremont zijn. Nog vindt men in deze salon een borstbeeld van een voorvader van dit geslacht: Cesar Constantin Comte de Hoensbroeck, Prins Bisschop van Luik.

Thans gaan wij de aangrenzende eetzaal binnen. Hier merken

wij o.m. op: een sierlijke oudmodische cristallen lichtkroon en fraai gebeeldhouwde eiken wandbetimmering, Serviezen van gedreven zilver en uitgezocht porcelein vullen de buffetkasten.

De biljartzaal, welke naast de eetzaal ligt, onderscheidt zich door een schoon uitgestoken eiken schouwstuk, dat uit de keuken naar hier werd overgebracht; voorts is er een oud gothisch Moeder-Gods-beeld, afkomstig uit de kapel van het gehucht Oost, dat onder de heerlijkheid Eysden hoort. Het hardstel van koper is uiterst merkwaardig.

(Slot volgt).

S.

De geheimzinnige ziekte van den dichter Omer Adanto.

NA den grooten vasten was de kalief Haroen-al-Raschid, noem zijn naam, die welkende rozen weder wilt zien opbloeien, gereinigd van zijn zonden, maar hij bleef somber en droef gestemd, want zijn lievelingszoon, Omer-Adanto, was lijdende. Hij is het, Omer Adanto, die het schoone vers op de vallei der rozen van Dinarah gemaakt heeft, hetwelk geschreven zijnde op hetzelfde gewijde papier als de gebedsrol en liggende op het marmeren blad bij den vijver in den tuin der jasmijnen, den purenden bijen den drift der zamelzucht koelde zoodanig, dat zij op den verzenrol zich zetteden, om de zoete geur van het rythme te genieten. En niet de kussende snuitjes der bijen, maar de dauw alleen leschte de liefdeslust der van honing overvloeiende bloemenharten.

Omer Adanto ook is het, die het groote vers van de boomen gemaakt heeft. Zij wuiven als de wind in de bladeren suizelt niet voor zichzelf en niet om de vogels op hun takken te wiegen, tot deze, het rythme in hun leden voelende, de zingenszucht door hun keeltjes voelen breken, maar ook zij, de boomen, buigen, groeten den Allah, in wiens geest hun lust en lot ligt. Hij, Omer Adanto, heeft het sprookje gedicht van den blinden kalifszoon uit de oudheid, die onder de twaalf jonkvrouwen van zijn stam eene gade zou kiezen. Hij betastte ze allen — maar ééne betastte hij niet. En deze verkoos hij. Gevraagd zijnde door de anderen waarom hij juist haar verkoos, die hij niet aangeraakt had, antwoordde hij: „U allen betastte ik, omdat ik twijfelde. Maar bij haar twijfelde ik niet. Want de deugd is geen geurlooze bloem. Hij straalt uit van wie haar bezit, gelijk ook het wierookvat reeds geurt, vóór de walm van het amber opstijgt....”

Omer Adanto, de jonge dichter kwijnde. De groote Haroen-al-Raschid, bezorgd om zijn kind, riep de heelmeeesters van de beroemde stad Bagdad bijeen en tot hen zeide hij: „O, gij, die de ligging kent van de inwendige organen; o gij, die de krachten kent van de kruiden; o gij, die de strooming van het bloed weet te volgen en de kloppingen van de pols weet in te deelen in de sluimerende, de wakende en de koortsende, speur naar de ziekte van mijn lievelings-zoon.”

De heelmeeesters nu onderzochten den jongeling. Ook zagen zij opwaarts in de sterren en ondervroegen den hemel, wel wetende, dat wie lijdt naar het lichaam, een wonde heeft in de ziel en dat de gewonde ziel afspiegeling is van den gewonden hemel. Want wij menschen zijn geesten des heelals en het lichaam is slechts ons toonbeeld.

Deze nu, schreven hem kruiden voor. Gene nu, geboden hem geuren op te snuiven. Anderen weer, die de geneeskracht der metalen kenden, geboden hem gouden hoofdringen, zilveren oorkingen, koperen vingerringen en ijzeren enkelringen te dragen. En de geleerdste van allen, zie, deze smeedde een halve maan van het zeldzame metaal zinco en bovenop en onderaan smeedde hij een halve maan van rood koper en dit smeedsel moest de dichter dragen op de maagkuil, waarachter de ziel des menschen gemeerd ligt gelijk een lelie op het water.

Maar de kwaal ging niet over en de jongeling werd steeds zwakker. Hij vond geen genoegen meer in de roeitochten op het meir der rozelaers, waar de goudkarpers 's avonds zich vermaken, door het geluid der kussen, die de minnenden elkaar geven, na te smakken, zoodat de

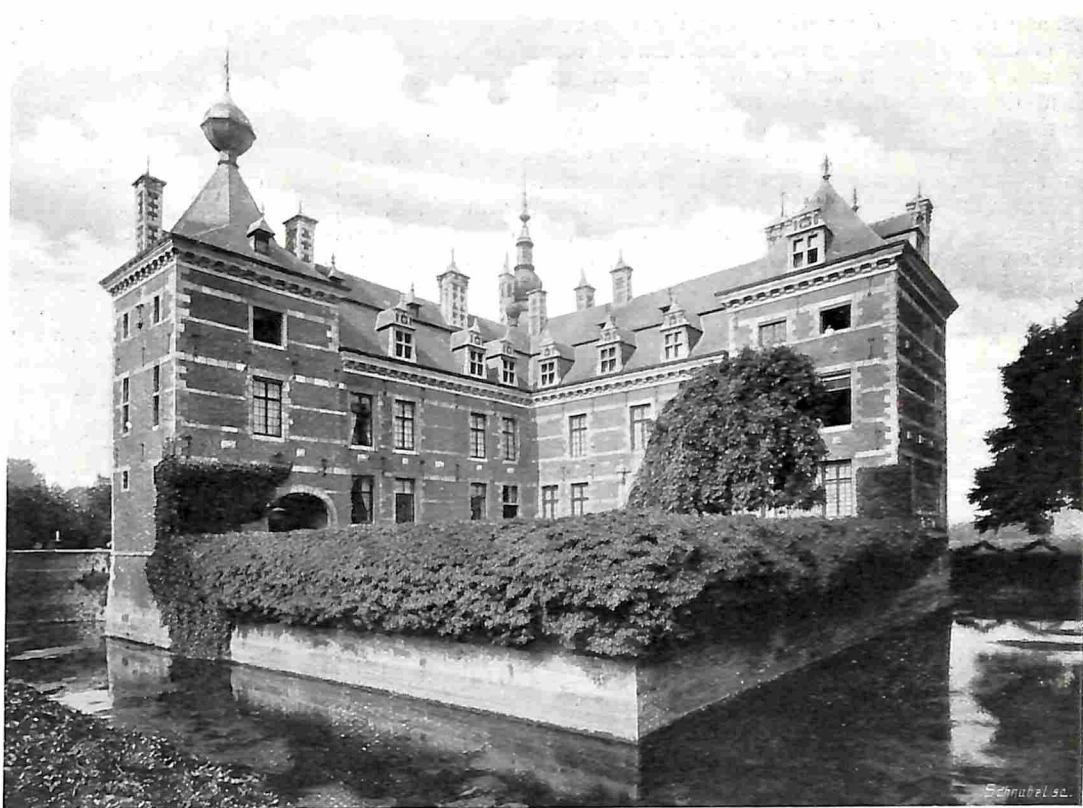

Foto Aug. F. W. Vogt.

KASTEEL EYSDEN. ACHTERZIJDE.

minnaar, meenende dat de echo der kussen weerklinkt, zijn lippen nauw op de wangen der wellieve durft drukken, waarop de schalksche visschen boven het water uitspringen van dertelheid en zilverforellen plots in 't maanlicht omhoogspringen, zoodat de vijver zelf klaterend schijnt mede te lachen om de streken zijner bewoners. Maar men vond hem eenzaam drijven in het zwarte bootje, dat wiegelt op de beek der treurcypressen. Soms zag men hem eensklaps opschrikken uit een peinerij en huiveren. Maar toen Haroen-al-Raschid zijn beminden zoon aantrof, weenende in een der paleizen van den tuin der gouden bloemen en aan zijn voet een snarentuig met gesprongen koorden en zijn kind hem vertelde van het groote lijden, dat hij leed, toen riep de groote kalif alle beroemde heelmeeesters van zijn land tot een concilium bijeen en het sombere bevel werd gegeven, dat indien de oorzaak van de geheimzinnige kwaal niet gevonden werd, elk der heelmeeesters den oudsten zoon door den dood zou moeten verliezen.

Toen hielden de sidderende geneesmeesters stemming, wie hunner de geleerdste was. En na de eerste stemming kwam uit, dat elk zich voor den knapste hield, want elkeen verkreeg één stem. En na de tweede stemming kwam uit, dat elk op zijn vriend had gestemd, want weder had elk één stem. Maar na tien stemmingen, zie, toen was Ibn Raschouf, de oudste heelmeeester uitverkoren met alle stemmen. Ibn Raschouf nu kende de geheime geneeskracht der edelsteenen.

Hij dan onderzocht Omer-Adanto en bevond, dat deze lijdende

Foto Aug. F. W. Vogt.

KASTEEL EYSDEN. DE BILJARDZAAL.

was aan de ziekte der verbeelding, dewelke zoovele dichters reeds het geluk des levens versmart heeft. En hij verordende, dat Omer-Adanto zou dragen aan de beide slapen ongeslepen saffieren. Want de saffier trekt de verbeelding uit de slapen. En voor het voorhoofd een opaal, want de opaal zuigt de maanzucht uit het brein. En in de kuil van den hals een chrysopaas, omdat de chrysopaas de kwade slijmen in zich opneemt.

Maar van de maagkuil werd de halve maan van zinco, met opgesmeed koper, weggenomen, en verdoemd de valsche heelmeeester, die de leugen had verkondigd, dat tusschen het zinco en het koper stroomen van levensgeest tintelen, die zout op de tong te proeven zijn. Want dit was een verzinsel, daar Omer-Adanto's ziel zieker was geworden in stede van te genezen. Ibn-Raschouf, de groote kenner van de geneeskraft der edelgesteenten, beval op de maagkuil een grooten gebranden turkoois te plaatsen omdat de turkoois den blauwen levensstroom uitstraalt, waarvan Allah ook het gewelf heeft gebouwd. En om te meer kracht van blauwe levensstroom uit te stralen ter genezing van den zieken Omer-Adanto, beval hij, dat uit de schatkamer van den grooten Haroen-al-Raschid elk der aanwezige heelmeeesters een even grooten, gebranden turkoois zou worden uitgereikt, die zij op de maagkuil hunner oudste zonen zouden plaatsen, tot de turkoois van blauw, goudgloeiend zou worden zijn. Want als de ziel des menschen uitvloeit in de turkoois, wordt deze goudgloeiend gelijk een star aan den hemel. De starren nu zijn niets anders dan uitstralingen van de ziel van Allah in den turkoois van het gewelf.

Maar ook de edelsteen-kuur hielp niets — ja Omer-Adanto's ziekte verergerde nog steeds. Vreemd was de kwaal — onnaspeurlijk. Zag hij rozen, hem was het of de rozen zich tot hem wilden opheffen. Maar hief hij de roos tot zijn gelaat — dan welkten de blaadjes. Zag hij blanke zwanen op den vijver en hij lokte ze — zoodra zij aan den oever waren en zij rekten de golvende lijn hunner gebogen halzen tot hem — zoo veranderden zij in zwarte nachtvogels met ijzerkleurige nebben. Joeg hij in 't bloemenveld zeldzame vlinders na, dagpauwoogen of staalblauwglanzende amaranten, in het webbe van het zijden net gevangen, dan bleken het panterkleurige wespen te zijn. Plukte hij de rijpe perziken van den leiboom en beroerde het bleekrood zijner lippen de blos van de vrucht, dan veranderde de geur in den duffen reuk van molmde hout. De saffier-groene kikvorsch, die hij springen zag en wilde beschouwen, stond opeens stil en kroop ter zijde weg op kromme pooten en zie, het was een grauwe padde geworden met valsche, peerse glansen.

Toen dan, ten einde raad, en wel wetende, dat de groote kalif geduldig doch geenszins lijdzaam was, kwamen de geneesheeren weder bijeen en hoewel met grooten tegenzin, besloten zij den raad in te roepen van den beroemden heelmeeester der Franken, die het geheim heette te kennen van de kwaal der onbewustheid. Want geen andere dan deze gruwelijke ziekte, aldus zeiden de geneesmeesters thans, had den jongen dichter getroffen.

Van verre kwam de groote heelmeeester der Franken, in een schip van sandelhout, dat niet vergaan kan, ook niet tijdens den hevigsten storm, omdat de geuren de meerminnen zoo verteederen, dat zij, bij gevaar, rondom de kiel zich dringen en op haar schouderen het schip boven der golven geweld uitdragen.

Het was een eerwaardig, oud man, met een kaal hoofd, zware, witte, wenkbrauwen en een langen, grijzen baard, die reikte tot de maagholte.

En in zijn oogen had de Frank den doffen blik van degenen, die te oud zijn om nog te kunnen weenen. Ook oude parels hebben dien doffen glans en zijn dan niet meer gevaarlijk en wekken geen tranen meer bij de draagster.

De groote kalif zelf zat op zijn troon in de raadkamer der heelmeeesters. En de Frank stond recht naast den troon, hoog en ontzagwekkend.

De heelmeeesters, wel wetend dat het leven van hun lievelingszonen zou afhangen van het woord, dat uit den mond des eerwaardigen grijsaards zou klinken, stonden sidderend in de stilte, wachtend op de wijsheid van het westen.

De jonge Omer-Adanto schreed binnen in zijn lange, paars-satijnen kaftan en zijn bleek, smal gelaat kreeg door den weerschijn van het paars satijn een valen, blauwachtigen tint, zoodat het was, alsof de schaduw des doods reeds over hem wademde.

„Nader mij, gij die de rhythmten des levens voelt,” zeide de eerwaardige Frank eenvoudig.

„Hier ben ik, heelmeeester uit het koude westen. Hoe zult gij, uit de streken der verre zon, warmte van nabij kunnen brengen?”

„Zoon van den grooten kalif, weifel niet, want weet, ik heb allen genezen, op één na.”

„Wie is die één?” vroeg Omer Adanto meewarig. Want de droevige toon waarop de grijsaard het gezegd had, trof den jongeling. Die in smart zijn, verstaan elkaar alreeds door den klank.

„Het is er een, die werkelijk door den dood zal genezen worden. De meeste zieken, mijn zoon, worden niet door den dood genezen, maar zij gaan door de poort van het oude lijden naar de stad van de nieuwe smart. Alleen voor den deugdzaame is in het andere leven verlossing...”

De jongeling en de grijsaard zagen elkaar in de oogen en in dezen oogenblik was er vreugde in den hemel. Want het westen begreep het oosten en het oosten begreep het westen. Dit nu is het begin van den eeuwigen vrede op aarde.

Stil zette de dichter zich neder voor den ouden wijze uit het westen. De grijsaard legde zijn hoofd op de borst van den jongeling en daarna op het hart en toen de pols des dichters tegen zijn hoog voorhoofd drukkend, liet hij de ziel van den lijder met alle smarten stroomen binnen zijn zuiveren geest, die begreep, omdat de grijsaard ook niet zondigde door de gedachte. Waarlijk, dit was een echt heelmeeester.

Toen, na een lange poeze, liet de grijsaard de pols van den jongeling zacht nederzinken en het was alsof een blanke kelk viel van een tulpenboom. De grijsaard sloeg den blik opwaarts tot den grooten kalif, die ten troon zat en de groot-machtige heerscher Haroen-al-Raschid kromp ineen.

Want hij had het meewaren tot zich voelen uitstralen.

„Arm kind!” zei de grijsaard dof. „Uw lijden is ongeneeslijk... gij zijt gelijk aan dien één, waarvan ik u sprak... En als hij, zult gij, tot het eind uwer dagen, de kelk der liefde gevuld voor u zien staan, maar uwe lippen zullen haar niet beroeren...”

„Wat is die kwaal!” kreet Haroen-al-Raschid ontzet.

De grijsaard wendde het hoofd niet om naar den troon, maar zijn doffe oogen bleven op den jongeling staren. Ze waren vervuld van een glanzend mededoogen en zie, er welden nu tranen, tranen in die oude oogen, die niet meer geweend hadden, sinds ook hij jongeling was geweest.

„Dichter van het vers der rozen van de vallei van Dinarah; van het lied der godvreezende boomen en het sprookje der jonkvrouw, stralend van deugd zoodanig, dat de blinde haar aureool

voelde... gij wordt in stilte bemind door eene gehuwde vrouw, maar die te deugdzaam is, dan dat zij u ooit zal kunnen toebehooren...”

In de diepe stilte hoorde men slechts het ruischen van het paars satijnen gewaad, nu de jongeling de knie boog en snikkend de zoom kuste van het kleed des grooten heelmeeesters.

Deze stond gebogen... en in zijn langen, grijzen baard parelden twee groote tranen en bleven er even op glinsteren en scholen er dan in weg, zich schamend den laatsten glans uit die oude oogen medegenomen te hebben.

Want zie, allen had hij genezen, maar zichzelf alléén had deze groote heelmeeester uit het westen geen heeling kunnen brengen...

BERNARD CANTER.

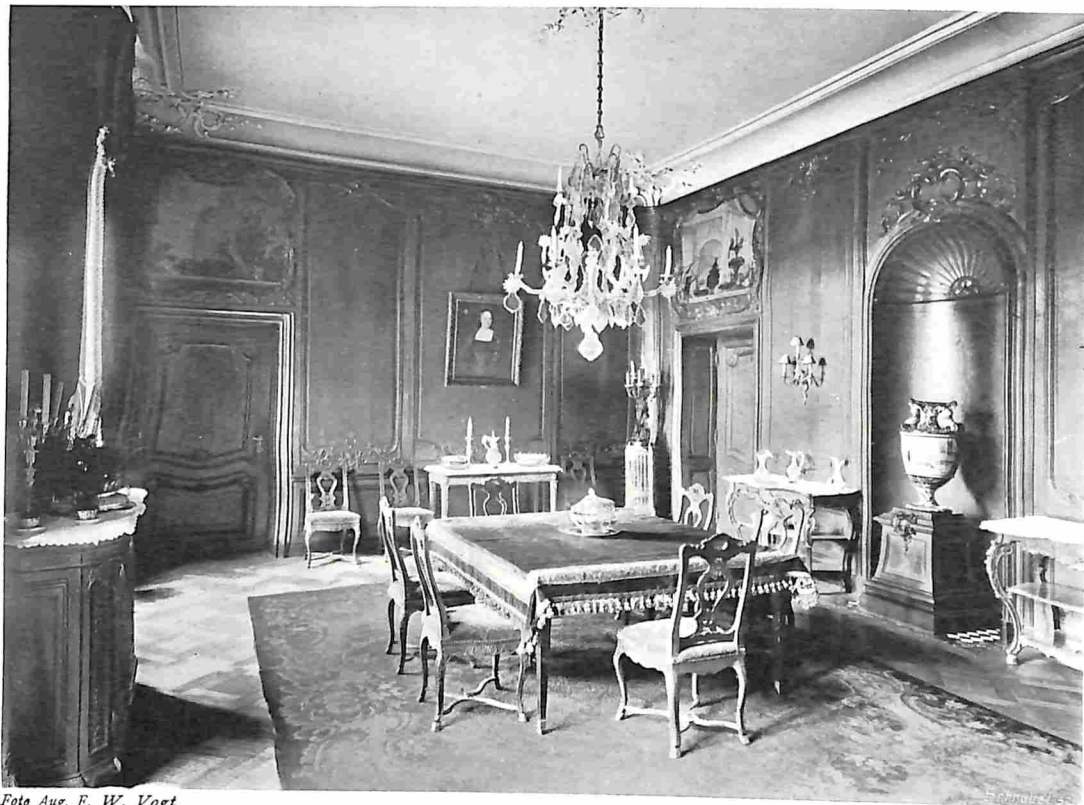

Foto Aug. F. W. Vogt.

KASTEEL EYSDEN. DE EETZAAL.

AFGHAANSCH DIEREN-FABELEN.

(Slot).

ZOALS men verwachten kan van een dier, dat zoozeer gevreesd en gehaat is als de tijger, speelt hij in de fabel nooit een heldhaftigen rol, doch treedt altijd op als een domme, blufferige dwingeland, die door het eerste het beste wezen, het doet er niet toe hoe zwak, als het maar een beetje slimheid bezit, kan beet-

Foto Aug. F. W. Vogt.

KASTEEL EYSDEN. TRAPPENHUIS, BOVENGEDEELTE.

genomen worden. Het verhaal van den tijger en den jakhals is hiervan een goed voorbeeld. Een tijger, die een tot nu toe in de Natuurlijke Historie nooit waargenomen keus volgde, en een vrouwelijke aap als gezellin en huishoudster tot zich genomen had, ging op zekeren dag voor zaken uit, en drukte de aap op het hart thuis te blijven en niemand binnen te laten.

Een poosje later kwam er een jakhals, die een woning zocht, met zijn gezin aan. Meneer Jakhals, die reeds op het eerste gezicht zin kreeg in de woning van den tijger, trad dadelijk binnen en nam het huis in bezit, zonder zich te storen aan het protest en de waarschuwingen van de aap. Juffrouw Jakhals had liever gezien, dat haar echtgenoot het veld maar weder geruimd had, doch hij weigerde dit en terwijl ze hierover nog aan 't redekavelen waren, naderde de tijger. De aap haastte zich naar buiten om hem te vertellen, wat er gebeurd was, doch de tijger kon niet gelooven dat een jakhals zó roekeloos en brutaal zou zijn om zijn huis in bezit te nemen. „Het moet het een of ander afschuwelijk beest zijn”, zeide hij. En hoewel de aap hiertegen aanvoerde dat zij zeer goed een jakhals kende, kon de tijger haar verhaal maar niet gelooven. Onderwijl had de jakhals zijn plan van actie opgemaakt. Toen de tijger het huis naderde, hoorde hij de jonge jakhalzen schreeuwen en juffrouw Jakhals zeggen: „ze willen tijgervleesch hebben”, en meneer Jakhals antwoordde: „Gisteren heb ik pas een enormen tijger gedood. Is al dat vleesch al weer op? Onzin!”

Toen de tijger dit hoorde, sloeg hem de schrik om het hart en ging hij er vandoor, maar de aap liep hem na en wist zijn angst te doen bedaren, door hem uit te leggen, dat de jakhalzen hem voor den mal hielden, en zij overreedde hem, terug te keeren. Nogmaals waagde de tijger het dicht genoeg nabij te komen om de jonge jakhalzen te hooren schreeuwen, doch ditmaal hoort hij hun vader ook bij wijze van troost zeggen: „Die aap, waarmee ik zeer bevriend ben, heeft me gezegd, dat hij zonder mankeeren mij vandaag een tijger zou brengen”.

Hierop wachtte de tijger nog alleen maar even om de aap dood te slaan, en vluchtte toen zonder verder om te kijken.

Een ander verhaal doet ons den tijger zien als slachtoffer van de list van den haas. In deze fabel legt de tijger veel vaar-

digheid in het debatteren aan den dag: hij praat op waardige wijze over het edele van den arbeid om aldus zijn strooptochten in de wouden goed te praten, en niet dan na lang praten, stemt hij toe in het voorstel der dieren om thuis te blijven, terwijl zij hem dan dagelijks een slachtoffer zullen bezorgen. Een tijd lang gaat alles goed; dan komt de beurt aan den haas. Deze maakt bezwaar, zeggende: „hoe lang zal deze onderdrukking nog duren?” De andere dieren verhieven hunne stemmen tegen dezen wensch om de overeenkomst te verbreken, en zijn slechts half voldaan als de haas er op zinspeelt dat hij een plan heeft om den tijger onschadelijk te maken. Zij wenschen te weten wat het is, maar de haas geeft als antwoord een gezegde, dat duidelijk illustreert hoe weinig veilig het leven en de bezittingen van reizigers in Afghanistan zijn. „Drie dingen moet ge altijd verborgen houden: n.l. uw geld, den tijd waarop ge denkt te vertrekken, en ten derde, langs welken weg ge van plan zijt te gaan”.

In één woord, hij gaat alleen met zichzelf te rade en gaat zó laat op weg dat de tijger in zijn hol honger krijgt en — in de tijger-natuur zit veel van den mensch — zeer boos is over het late opdisschen van zijn maal. Toen de haas eindelijk in groote haast kwam aangelopen, veegde de tijger hem vreeselijk door en liet zich met moeite overhalen zijn uitleg aan te hooren. Hij en een vriendin, zegt hij, waren op weg naar hem, toen zij een anderen tijger ontmoetten die hen greep: hij waarschuwde zijnen belager dat hij gereserveerd was voor zijn eigen koning, doch de vreemde tijger dreigde hun koning in stukken te zullen scheuren. Eindelijk, zeide de haas, had hij den vreemde tijger weten over te halen hem eenigen tijd te geven om de zaken uit te gaan leggen: en nu was hij gekomen om dit te doen en had zijn vriendin in de klauwen van den tijger gelaten.

„Ge behoeft niet meer op slachtoffers te rekenen”, besloot hij, „de weg hierheen is afgesloten door dien tijger. Indien ge uw dagelijksch voedsel wenscht, ga dan dadelijk den weg vrij maken”.

Hierop sprong de tijger, buiten zichzelf van woede, op, beval den haas mee te gaan en hem te wijzen waar zijn mededinger was. De haas volgde gehoorzaam tot zij in het zicht kwamen van een put aan den kant van den weg. Daar bleef hij achter, doende alsof hij doodelijk bevreesd was. Ziet de tijger dan niet hoe bleek hij is? Niets kan er hem toe bewegen, naar die put te gaan, want daarin verbergt zich de andere tijger die zijn vriendin gevangen houdt. De tijger staat erop dat hij mee zal gaan en hem den anderen tijger wijzen. De haas zal dit dan doen op voorwaarde dat Zijne Majesteit hem in Zijne armen zal houden. Hij doet dit en in het water neerkijkend, ziet hij daarin zijn eigen beeltenis; waarop hij den haas neerzet, in de put springt en verdrinkt.

Een geschiedenis, die ons bekend lijkt, is die van de vriendschap tusschen de rat en den kikker. Deze twee vatten zulk een groote vriendschap voor elkaar op, dat ze zich ongelukkig voelden als ze gescheiden waren. Vooral de rat betreurde het, dat ze den kikker slechts eenmaal per dag zag en dat ze, als deze in het water was, niet kon hooren wanneer haar vriend haar riep. De kikker, wiens gezond verstand door deze genegenheid nog niet geheel verduisterd scheen te zijn, voerde hier tegen aan, dat „als vrienden elkaar slechts nu en dan zien, hun genegenheid er slechts des te sterker door zal zijn”. Op welk argument de rat, ofschoon het niet te weerleggen was, antwoordde dat in hun geval een nauwer aanhalen der vriendschapsbanden dringend noodzakelijk was.

De kikker gaf toe, en het tweetal kwam overeen, de beide uiteinden van een touw aan hun pooten te binden, zoodat het eenige

Foto Aug. F. W. Vogt.

KASTEEL EYSDEN. FONTEIN MET WATERBASSIN OP HET SLOTPLEIN.

wat ze, als ze elkaar wenschten te zien, behoeften te doen, was: aan het touwtje te trekken. Er kwamen andere kikkers bij, die wezen op de voor de hand liggende bezwaren om de banden hunner vriendschap hechter te maken met touw, doch geen van beiden wilde luisteren. „Het is goed zoo”, zeiden ze, „als we te zamen sterven, zooveel te beter”. En zoo bonden ze zich aan elkaar vast, zooals ze overeengekomen waren. En op zekeren dag kwam er een wouw, die zich op de rat wierp, die niet ontsnappen kon, omdat zij in het touw verward geraakte; en daar de wouw de rat meevoerde, de lucht in, nam hij ook den kikker, die aan het andere eind van het touw zat, mee. En de laatste oogenblikken van den kikker werden verbitterd, doordat hij de dorpelingen de handigheid van den wouw hoorde prijzen, die kikkers kon vangen; terwijl hij zeer goed wist, dat de wouw heelemaal niets bijzonders maar dat hij zelf iets heel doms gedaan had.

Een andere fabel doet ons den hulpeloozen ouden tijger zien, afhankelijk van de listigheid van zijn nederigen volger, den vos en schildert den ezel af als zeer dom. De tijger was zoo oud, dat hij niet meer voor zichzelf kon jagen; derhalve verzocht hij een oude wijfjesvos, die ook hongerig was, een os of ander beest naar hem toe te lokken. De vos stemt hier gereede in toe en na een tijd rondgezocht te hebben, vindt hij een ezel, die aan het grazen is. Zij spreekt hem medelijgend aan en vraagt hem waarom hij zich toch met zulk een schrale weide vergenoegt. De ezel, die tusschen twee haakjes erg breedbespraakt is, houdt een preek over het tevreden zijn met zijn lot.

De vos luistert geduldig toe en antwoordt, op Oostersche wijze, met een korte gelijkenis, die tot strekking heeft, dat zij, die zich de goede dingen des levens kunnen verschaffen, dit niet moeten nalaten. De gelijkenis van de vos herinnert den ezel aan een andere, die er tamelijk veel op lijkt, maar veel langer is en een andere zedeles inhoudt. Hij verhaalt deze zeer uitvoerig. Na veel gepraat verliest de vos het geduld en verwijt den ezel zijn gebrek aan ondernemingsgeest, en beschrijft in gloeiende bewoordingen de attracties van een weide die hij daar in de buurt weet. En daar de hoop van den ezel zijn bescheidenheid te machtig wordt, volgt hij den vos, tot zij in het zicht van den tijger komen.

Daar deze te hongerig is om te wachten tot de ezel binnen zijn bereik komt, stormt hij er te vroeg op los en doet den ezel verschrikt wegrennen. De vos is natuurlijk woedend, dat haar plan op deze wijze in duigen is gevallen na al de moeite die zij gehad heeft met den buitengemeen-welbespraakten ezel en zij zegt den tijger ongezouten de waarheid. Hij vraagt excuus en de vos stemt er in toe te trachten de prooi nogmaals binnen het bereik van den tijger te brengen. Om kort te gaan, zij toont zich de meerdere van den ezel in het argumenteeren, en slaagt er eindelijk in, hem naar den tijger te voeren.

De geschiedenis van den haan en den havik is een waarschuwing om niet te praten over dingen die wij niet begrijpen. De haan en de havik waren dikke vrienden en brachten heel wat tijd samen door. Op zekeren dag, dat de havik in een didactische stemming was, verweet hij den haan de schandelijke ondankbaarheid van zijn ras: de menschen stopten den hoenders allerlei lekkernijen toe, en voedden ze met allerlei heerlijke beetjes, en toch liepen de hoenders, bij de nadering van een mensch altijd weg, terwijl de havik daarentegen gevangenschap en wreedheid vergold met de grootste dankbaarheid, door op bevel wild te vangen en te doden. Toen de haan de ideeën van zijn vriend aangehoord had, viel hij bijna omver van het lachen. Koeltjes vroeg de havik, wat hij gezegd had dat den haan zoozeer vermaakte, en nadat de haan hem eraan herinnerd had, dat de menschen de hoenders enkel voedden om ze later te kunnen slachten, gaf hij toe, dat deze gewichtige bijzonderheid hem nooit was opgevallen.

Het is eigenaardig, op te merken, hoe alle Afghaansche fabelen

zich onderscheiden door denzelfden sardonischen humor, doch ook alle deze goede eigenschap bezitten, dat bij hen de zedeles doel treft.

Overneming verboden.

HET BELGISCHE PAARD.

BIJ de paardenfokkerij onderscheidt men twee richtingen nl. het fokken van koud- en van warmbloed paarden. Het spreekt van zelf dat men de benaming „koudbloed” niet letterlijk moet opvatten. Men verstaat daaronder eene zware soort paarden, die flegmatischer, kalmer van temperament zijn dan de andere paarden, welke gerangschikt worden onder de rubriek warmbloed.

België is het land, waar men steeds het zware, koudbloedige paard in hoofdzaak heeft gefokt.

Reeds in de Middeleeuwen waren de zware Vlaamsche paarden bekend en droegen zij de geharnaste ridders in het steekspel zoowel als in den strijd, terwijl men hen in Engeland ook gebruikte tot het trekken der zware karossen. In den loop der tijden is het Vlaamsche paard gaandeweg verdwenen en heeft het plaats gemaakt voor het Brabantsche paard, dat men tegenwoordig eenvoudig het Belgische paard noemt, en dat meer en meer, ook in Holland, in trek komt.

De grootte van het Belgische paard is verschillend en wisselt, voor wat de hengsten betreft, tusschen 1.50 en 1.75 M.

Het maakt dadelijk den indruk van kracht, met zijn breeden, diepen romp en korte beenen. Het hoofd, gedragen door een dikken hals, is niet groot.

De gangen zijn ruim en krachtig. De kleur is meestal bruin, doch ook vossen komen voor.

Het voornaamste fokgebied van de zwaarste soort vormen de provinciën Brabant en Henegouwen, zoomede de aangrenzende, gedeelten van Oost-Vlaanderen en Namen. De lichtere soort wordt hoofdzakelijk in Luxemburg en in een deel van Namen gefokt.

Wat het Belgische paard zoo gewild maakt, het is zijne groote kracht, waardoor het in staat is, het zwaarste werk te doen. Daarbij heeft het een zeer kalm, gelijkmatig humeur, een niet te onderschatten voordeel, waar bij de warmbloedigen dikwijls de beste eigenschappen door een slecht humeur te niet gedaan worden.

De koudbloedfokkerij heeft in België een zeer grooten omvang verkregen; staatsstoeterijen bestaan er niet, zoodat de geheele fokkerij in handen van particulieren is.

De Staat moedigt evenwel de fokkerij krachtig aan door het gedeeltelijk betalen van keuringskosten en -premiën en het uitloven van extra- en nationale premiën, een en ander tot een totaal bedrag van meer dan 200.000 francs per jaar.

Gelijk gezegd, wordt de koudbloed-fokkerij ook in Holland meer en meer beoefend en zulks met gunstig resultaat.

Op de in September j.l. gehouden groote Landbouw-tentoonstelling te 's Gravenhage waren de koudbloedige paarden sterk vertegenwoordigd en behaalden verscheidene prijzen en ook op het den laatsten dag der tentoonstelling gehouden concours-hippique werden de „dikkerds” niet vergeten, daar er een speciaal nummer voor hen op het programma voorkwam, dat eene groote en goede verzameling (allen ingespannen) in den ring bracht.

Tijdens het bezoek van den Prins der Nederlanden werden de koudbloedigen die op de tentoonstelling bekroond waren, in den ring gebracht, dikwijls vijf of zes tegelijk, manen en staart met kleurige linten versierd. Als die cavalcade in draf voorbijkwam, dreunde de grond.

Zeker is in Holland zelden eene grootere of betere verzameling koudbloedigen te zien geweest.

A. J. G. VAN MERKESTEYN.

BORNHOLM.

(Vervolg).

SIERADEN komen in de mannen-graven niet voor, wel in die der vrouwen: kralen, armbanden, halsringen, haarnaalden, een speciaal Bornholmsch soort beugelhaken, bronzen doozen met spiraalringen enz., en kenschetsend voor de mondigheid der Bornholmsche vrouwen, soms sleutels en messen. Verder ook o.a. aarden vaten, waaronder zeer eigenaardige met vele, soms een tiental ooren (tijd volksverhuizing). 1)

Behalve deze grafvondsten vertellen ook de „Bautasteenen”, de „Helleristniger” en de „Runensteenen” van de oude bewoners.

De *Bautasteenen*, smalle hooge steenen, enkele als een vlam van steen, vindt men soms alleen, soms vele bij elkaar, waarschijnlijk als gedenkteeken voor een of ander belangrijk feit opgericht.

Gewichtiger zijn „de *Helleristniger*”,

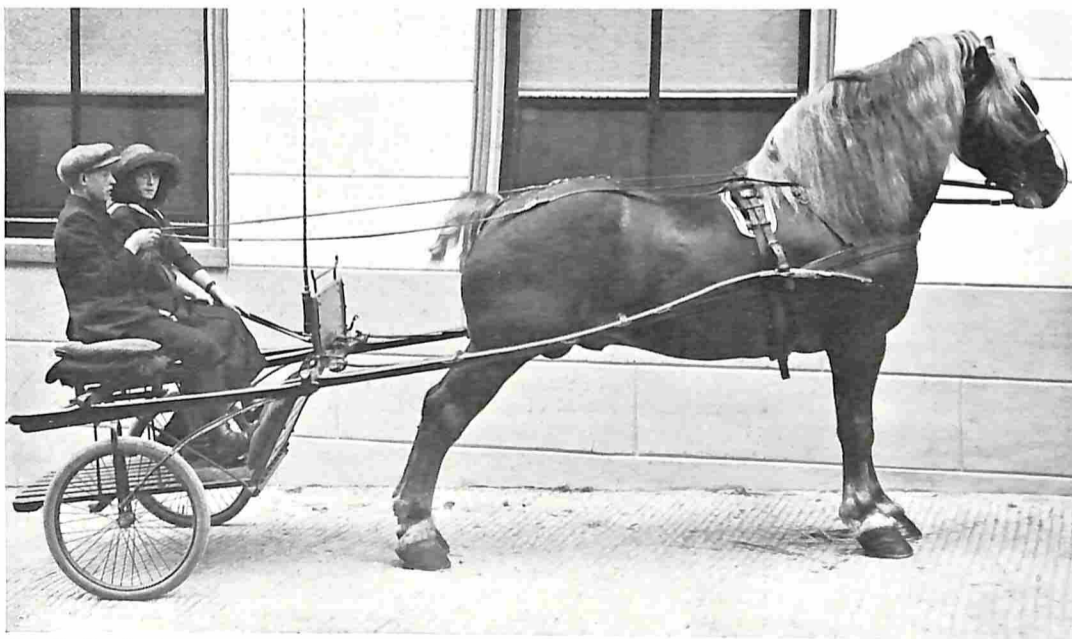

Foto C. Steenberg.

MARQUIS DE RHODENEM, BELGISCHE VOSBLES.
VADER: MARQUIS D'ERBEEK. MOEDER: MOUCHE DE HAL.

op vaste klippen of losse steenen ingegrifte teekeningen, wellicht ter beschrijving van een gebeurtenis vóórdat hier het *runenschrift* bekend was.

Dit vindt men op vele *Runensteenen*: opschriften ter herinnering aan overledenen, door slangenwindingen omgeven, de meeste op kerkhoven of in een kerk gemetseld uit ± 1100, wanneer ze, na de vestiging van het Christendom, in de andere Noorsche landen nauwelijks meer voorkomen 2).

Het was dan ook eerst heel laat, in het midden van de 11e eeuw, dat het Christendom op Bornholm door den aartsbisschop van Lund in Schonen werd ingevoerd, nadat vreemde Christenapostelen hier hun leer hadden gepredikt.

Een der meest indrukwekkende rotspartijen aan de Westkust bewaart de herinnering aan de bezielde prediking van een dezer eerste apostelen.

Het is de z.n. *St. John's kapel*.

Van Hammershavv bereikt ge haar na een wandeling door bosch, heide en korenvelden in ruim twee uur, wanneer ge tenminste niet telkens stilstaat om te genieten van de verrukkelijke uitzichten langs de golvende kustlijn, of gelokt wordt door 't vroolijke hotel *Finnedalen* om er u door „Rödgröd” 3) te verfrissen, of, na het schilderachtig dorpje Vang, den trotschen maar zwaarder en langer klippenweg, het strand langs, verkiest.

Plotseling op een pad boven de zee tusschen rozenstruiken en veldbloemen, nog genietend van die weelde, ziet ge u onverwachts aan den rand van een 50 meter hoogen, kalen rotswand, waarlangs een trap, in de rots gehouwen, naar beneden voert. Daarlangs afdalend, wordt het schouwspel vóór u steeds grootscher. Beneden u een klip, die naar zee vooruitspringt, daarachter, zich voortzettend de hooger granietwand. Die klip, welke zooals ge spoedig bemerkt, zich verheft op het met groote rolsteenen bedekte strand, is „*de Kansel*”, waar, naar de sage vertelt, de christenprediker Johannes het evangelie verkondigde, terwijl daaromheen tegen den rotswand en op het strand de eilandbewoners naar hem luisterden. Als ge dan, na den kansel te zijn bestegen, naar het strand daalt, vindt ge onder in die klip de grot, waar hij voor zijn vijanden zich schuil hield.

En gezeten op een dier groote strandsteenen, de kansel ter rechter, den ontzaglijken rotswand ter linker zijde, terwijl de golven schuimspattend op u aanrollen, stelt ge u voor, dat ge de stem van dien Johannes hoort boven het golfgeruisch: „hoe Christus liep over de woelende wateren en ze tot rust kwamen”. Maar overigens, eer dan den Christus, den eenvoudigen timmermanszoon, die zijn vijanden vergaf, zal hij hun een Christus gepredikt hebben als waarvan het oud-saksisch heldendicht, de „*Heliand*”, spreekt: „Een vorst onder de grooten”, die vaart op zijn „hooggehoord” schip en wonderen verricht op zijn vorstelijke tochten. Mocht hij toch wellicht den visschers en landlieden den zachtmoedigen Jezus geschilderd, hun de leer van vergeving verkondigd hebben, de bisschoppen zouden het den Bornholmers wel anders leeren.

Om de macht was het den bisschoppen van Lund te doen, en heet is de strijd geweest in de eerste vier z.g. Christelijke eeuwen tusschen hen, de grooten van het eiland en vooral de koningen van Denemarken, waarbij nu deze, dan gene de overmacht hadden.

De oudste kerken, door de bisschoppen opgericht, zijn dan ook meer vesting dan gebedehuis. Het zijn de z.n. *Rondkerken*, die alleen op Bornholm bestaan. Er zijn er nog vier: *Olskirke*, *Osterlars-*, *Nylars-* en *Nykirke*. Ze zijn meest op een hoogte gebouwd. Het hoofdbestanddeel is de toren met een pijler in het midden, die uit drie verdiepingen bestaat met schietgaten in plaats van vensters. Van hier verdedigden de omwonende bewoners zich, en op de bovenverdiepingen werden de wapens geborgen. Tegenwoordig zijn de torens door een puntdak bedekt; vroeger was hier een open ruimte met tinnen en wachtergang, waar het geschut was opgesteld. De Bornholmers noemden die kerktorens dan ook: „de vesting”.

En aan die „vesting” was in 't oosten een klein kapelletje gebouwd voor den dienst, die de menigte staande in de benedenruimte van den toren zal hebben aangehoord. Een kleine deur, soms met gebeeldhouwde fries er boven, aan

ZATERDAGAVOND
IN LIMBURG.

de Noordzijde, gaf alleen toegang. Later is aan den zuidkant een voorportaal aangebouwd, waar bij den dienst de wapens werden afgelegd.

Onder de kalk zijn „in de kapel” van de „*Olskirke*” en rond den pijler, bij de „*Osterlarskirke*” fresco's ontdekt uit de 14e eeuw, die „*het laatste oordeel*” en het „*leven van Jezus*” voorstellen.

Behalve die kerken getuigt ook de ruïne van het slot *Hammershus* van die tijden van gewapend Christendom. Het is waarschijnlijk gebouwd in de 13e eeuw door een der meest strijdlustige aartsbisschoppen, en is afwisselend in handen geweest van deze en van de Deensche koningen, later ook van de Lubeckers en Zweden. Toen na 1659 Bornholm voorgoed in Deensche handen kwam, werd het staatsgevangenis.

In Juni 1660 werd *Leonore Christine*, de dochter van Christiaan IV, koning van Denemarken met haar gemaal, den vroegeren Deenschen hofmeester *Korfits Ulfeldt* hierheen gevoerd.

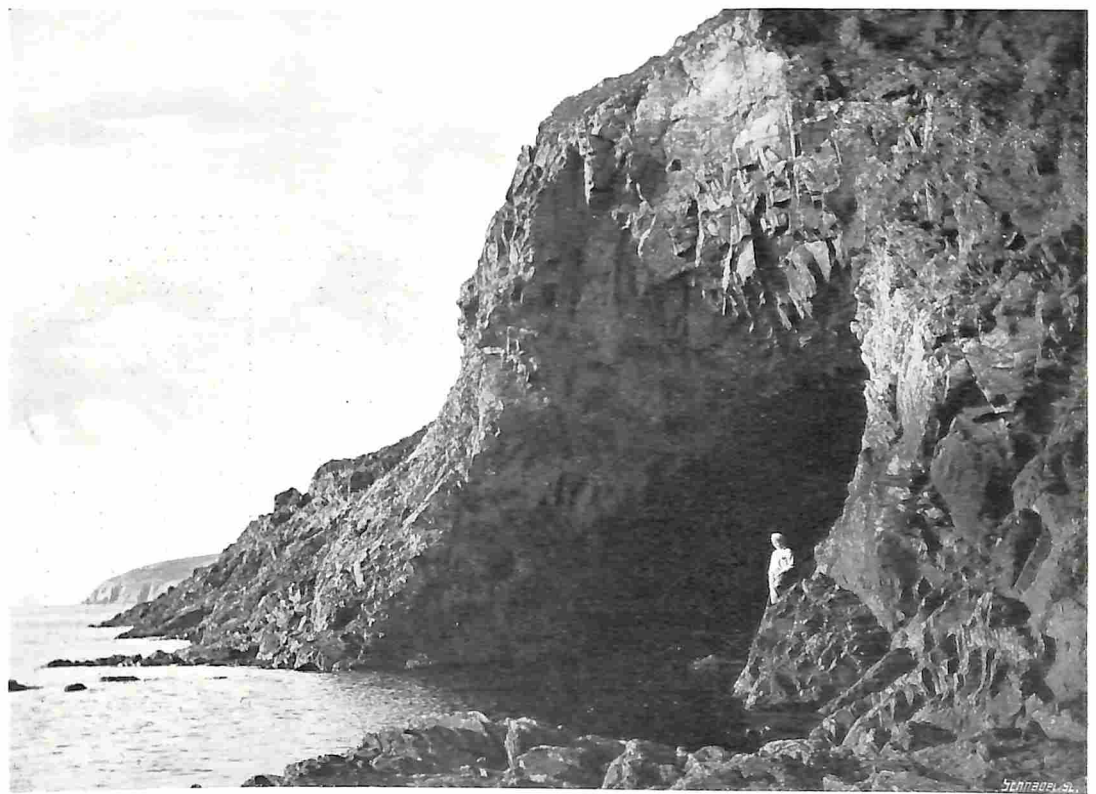
Ze was hem trouw gevolgd gedurende zijn verbanning uit Denemarken in 1651, had zich met hem in Malmö laten arresteeren, toen hij van hoogverraad was beschuldigd door Karel X, hoewel deze haar de vrijheid had aangeboden, was tijdens zijn ziekte in het tegen hem gevoerd geding opgetreden, en had bewerkt dat hij ons huldig werd verklaard.

Maar nog vóór Korfits Ulfeldt in Zweden was vrijgesproken, vluchtte hij naar Kopenhagen, vroeg audiëntie aan bij den Deenschen koning, wanend weer in genade te worden aangenomen. Maar deze antwoordde hem niet, en liet hem en Leonore Christine, toen zij twee dagen later ook in Kopenhagen landde, arresteeren en naar Bornholm voeren, waar ze in „*Hammershus*” werden gevangen gezet.

Anderhalf jaar zijn ze daar in hechtenis geweest (Juli 1660—Dec. '61) een korte tijd, vergeleken met haar latere gevangenschap in den „*Blauwe Toren*” in het Slot te Kopenhagen, waar zij, nadat Ulfeldt in '63 opnieuw van landverraad beschuldigd was, 22 jaren doorbracht. Maar, als ze later in de „*Jammersminde*” 4) schrijft over het leed en de ellende, daar ondervonden, gedenkt ze nog in de voorrede met bitterheid de wreede behandeling haar en haar „Heer, die toen al een ouden man was”, aangedaan door den goeverneur Fux in „*Hammershus*”.

Wie, zooals ik, *Eleonore Christine's* portret zag en uit de zeer bizondere „*Jammersminde*” de vrome, dappere, karaktersterke vrouw heeft leeren kennen en bewonderen, kan niet nalaten, rondwalend tusschen de ruïnen van „*Hammershus*”, of langs de hooge rots, waaruit dit als gegroeid schijnt, zich hun leven daar te verbeelden.

Zoo zag ik ze, geboeid, door gewapenden en nieuwsgierigen omringd, den slotbrug overgaan, die tot de rots aan de landzijde toegang geeft; de muren, nu ten deele vervallen, doorgaan naar het binnenplein, den hoogen slottoren intreden, de residentie

BORNHOLM. „VAADE OWN” AAN DE WESTKUST.

der vroegere bisschoppen; vandaar naar de kapel terzijde en omhoog naar de zaal daarboven, die hun eerste gevangenis zijn zou: hem, den al ouden man, den blik brandend van eerzucht onder de neergeslagen oogleden; haar, de krachtige 39-jarige vrouw met de vast opeengesloten lippen, de wilskrachtige kin, de klare, trouwe oogen.

En als ik langs de rots liep aan de zeezijde, stelde ik me voor, hoe ook zij in dien eersten tijd, toen ze nog meer vrijheid genoten, daar, door den gang, die van 't slot hierheen leidt, moesten zijn neergedaald, om uit te kijken of geen schip voorbijvoer, en hoe ze daar gestaan hadden boven de klip die men de „Leeuwenhoofden” noemt, maar waarvan het ééne gevleugeld gedrocht eerder „de Sfinx” moest heeten, die daar geheimzinnig grijnslachend zit, den linker hoek van de bek scheef opgetrokken naar het toegeknepen oog, als spottend over de golven, die schuim spatend, opsteigeren tegen haar voetstuk, maar haar nimmer bereiken.

En ik dacht hoe Eleonore Christine, die nooit den moed verloor, den mistroostigen Ulfeldt die Sfinx moest hebben gewezen als symbool van den onwankelbare te midden van het telkens opnieuw aangolvend Noodlot, die sarcastisch glimlacht, omdat hij er zich boven verheven weet.

Toch probeerden ze, hun noodlot te ontkomen. Uitgehongerd, gekweld en bespot door den slotvoogd, vluchtten ze na elf maanden gevangenschap als boer en boerin verkleed naar het visschersdorp Sandwig aan de Oostkust, waar ze in de haven een schip hoopten te vinden; maar door soldaten van het slot werden ze achterhaald en als boeven teruggevoerd. Dan door den slotvoogd „omdat hij niet verdragen kon, dat wij elkander het kruis verlichtten” in kleine duistere ruimten in den toren, elk afzonderlijk, opgesloten, waar alle bediening hun werd geweigerd, alle bezigheid verboden, en ze in donker moesten zitten den ganschen avond, nadat hun maal was afgeloopen.

„Ik kan de zes maanden van zware scheiding en het bedroevend afscheid, dat we van elkander namen, niet voorbijgaan, hoe smartelijk om te herinneren”, schrijft ze later, „maar voor menschenoogen scheen het, en de goeverneur zeide het, dat het de laatste keer was, dat we elkaar in deze wereld zouden zien”. Toch blijft ze hopen, vol godsvrouw, want „God weet het best hoe zwaar het lijden was, omdat Hij het was die troostte, die hoop gaf tegen alle wanhoop in, die moed gaf, als de goeverneur mij bezocht en mistroostig wilde maken”. Haar hoop was niet vergeefs, ze „kregen elkander weer te zien en te spreken”. Want het was Ulfeldt ondanks de strenge bewaking gelukt een klaagschrift naar den Koning opgezonden te krijgen. En graaf Rantzow, die toch naar Bornholm moest, om den bewoners de eed van trouw aan den koning af te nemen, werd meteen gelast een onderzoek naar de klachten in te stellen en met Ulfeldt over zijn invrijheidstelling te onderhandelen. Het gevolg was, dat de goeverneur Fux 5) werd afgezet en de voorwaarden van graaf Rantzow, hoe bezwaarlijk ook, door Korfits Ulfeldt werden aanvaard 6).

(Slot volgt).

CH. VAN HERWERDEN.

1) De meeste vondsten uit de Bornholmsche graven zijn te zien in de „Deensche verzameling van het „National museum” te Kopenhagen, ook enkele in 't kleine museum te Rønne, hoofdstad van Bornholm.

2) Wel komen nog lang in de Scandinavische landen runen voor als handschrift of op kerkelijke voorwerpen; ook op Bornholm op een doopvont uit het laatst van de 13e eeuw in een kerk in *Aakirkeby* in Z. Bornholm, ter verklaring van daarin gehouwen beeldhouwwerk.

3) Het Deutsche „Rothe Grütze”, een bessensappudding, die in de hotels op alle tijden van den dag te krijgen is.

4) De „Jammersminde” voor haar kinderen geschreven, werd eerst in 1869 uitgegeven door *S. Birkel Smith* naar een manuscript in 't bezit van een harer nakomelingen: Graaf Joh. Waldstein Wartemberg, kamerheer en geheimraad van den keizer van Oostenrijk. Behalve dit schreef zij nog een stuk over die gevangenschap en over het verblijf in Hammershus, dat verloren ging. Verder nog: gedichten, vertalingen uit 't Fransch en Spaansch, een fragment van een boek over „heldinnen” en eenige tooneelspelen in 't klooster van Maribo op *Laaland*, waar ze, na eindelijk in Mei 1685 bevrijd te zijn, haar laatste levensjaren tot 16 Maart 1698, doorbracht.

5) De goeverneur Fux is het volgend jaar te Brugge door hun oudsten zoon Christiaan Ulfeldt vermoord.

6) Hij moest al zijn bezittingen buiten Funen afstaan, een obligatie van den koning jegens hem na den vrede van Upsala, vernietigen en beloven Funen, waarheen ze zouden gevoerd worden, niet te verlaten.

Een eigenaardige Kamervaren.

ENKELE jaren geleden waren we eens op bezoek in een kweekerskas, toen bij de afdeling Varens onze aandacht sterkte troffen werd door een aspleniumsoort. In onze inheemsche flora zijn enkel Steenbreek, Muurruit en Zwartsteel de vertegenwoordigers der Aspleniums en wel op oude muren of rotsen en steenachtigen grond.

De gekweekte *Asplenium bulbiferum* vertoont met andere z.g. moedervarens de eigenaardige voortplantingswijze door vivipariteit op zeer interessante wijze. Op de bladeren vormen zich nl. zoogenaamde broedknoppen, kleine met bruine schubben bedekte bolletjes, waaruit op de bekende wijze de uit den bladknop springende varenblaadjes zich spiraalvormig omhoog werken. Bij deze varen rijzen dus niet alleen de groote vraagteekens

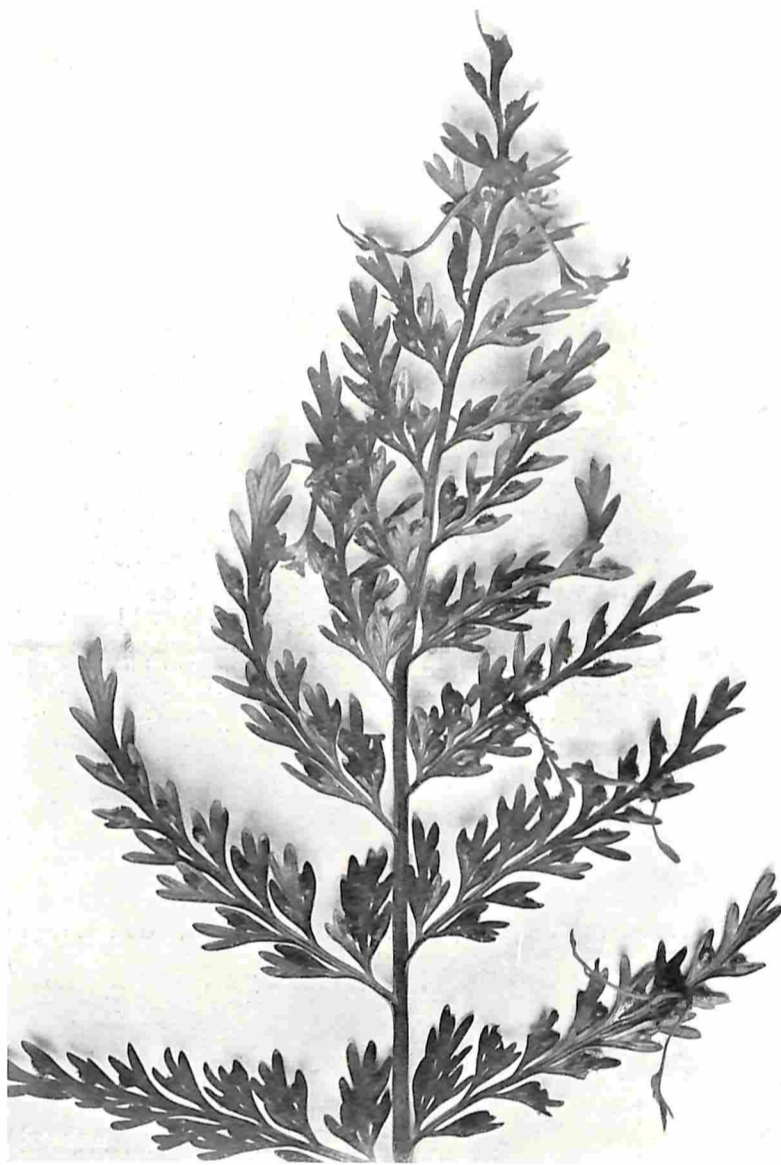
der nieuwe bladeren uit den grond op, ook uit de broedknoppen op de bladeren richten zich kleine, groene vraagteekentjes omhoog, in spiralen opgekrulde blaadjes, welke zich bij het opgroeien geleidelijk ontrollen. Vivipariteit is het ontstaan van jonge planten buiten den weg van bloem en vrucht; feitelijk zou daartoe dan ook de voortplantingswijze door bolzetting, knolvorming en wortelstokschietsen e.d. gerekend moeten worden. Toch bedoelt men daarmee de vorming van nieuwe planten aan stengel of blad, waar die normaliter niet verschijnen.

Okselbollen aan lelie- of tulpenstengels, bollen aan bloemschermen bij looksoorten zijn andere voorbeelden van vivipariteit, welke bij tal van planten voorkomt of op te wekken is, en volgens Lindemuth samenhangt met temperatuursinvloed en den vochtigheidsgraad der omgeving. Er zijn echter slechts bepaalde soorten, die dit verschijnsel vertoonen. Breekt men nu bij een der aspleniumsoorten (*bulbiferum*, *viviparum* of *lunulatum*) zulk een broedknop van het moederblad af, dan kan dit jonge plantje in een pot met lichten, voedzamen grond tot een nieuwe varenplant gekweekt worden. Zoo verzekerde ons de kweeker, bij wien we met deze moedervaren kennis maakten; we staken een paar broedknoppen in een lucifersdoosje bij ons en beproefden er thuis onze kweekkunst op. Aanvankelijk ging het aanwortelen der bolletjes niet zoo vlug, trots het noodige toegediende water. Eerst toen we er een glas overheen stolpten, begon de groei al spoedig te vorderen en na afharding der jonge plantjes kon het glas aldaar gemist worden. Sedert dien tijd bezitten we in onze bloemenmand een flink exemplaar van *Asplenium bulbiferum*, dat steeds nieuwe bladeren en broedknoppen voortbrengt, terwijl ook verscheidene oudere bladeren aan de achterzijde hun helderbruine sporenkussentjes op de binnenwaarts gerichte bladrandjes vertoonen.

Het is een uitmuntende kamervaren, die niet anders vraagt dan veel water met af en toe versche aarde en bovendien nog weinig gevoelig voor een minder gunstige standplaats is. Bij een afwezigheid van een paar weken, tijdens de zomervacantie, zetten we onze potvaren eenvoudig in een halven emmer vol water op een plek waar weinig zon komt en bij onze thuiskomst vinden we de plant frisch en gezond terug.

Ook om het interessante verschijnsel der broedknoppen kunnen we haar aanbevelen; veel wordt ze wellicht niet aangeboden, want voor de meeste liefhebbers van kamerplanten is onze varen een noviteit, doch de cultuur ervan is zoo gemakkelijk, dat er allicht kweekers gevonden worden, die enkele exemplaren zullen bezitten.

G. DE GRAAF.

EEN EIGENAARDIGE KAMERVAREN.
(*ASPENIUM BULBIFERUM*).

BOEKBESPREKING.

Zeden en Gewoonten der Insecten, door J. H. Fabre, vertaald door G. H. Prinsen Geerligs, onder toezicht van S. Leefmans, met 18 platen naar foto's van Paul H. Fabre. Uitgave van Scheltema & Holkema's Boekhandel.

IN bijna alle beschaafde landen bestond er al een vertaling van; hetzij van de heele collectie Souvenirs entomologiques, hetzij van een bloemlezing uit Fabres meesterstukjes. Ons land bleef nog achter. Wel was Fabre ook bij ons sedert lang geen onbekende meer, in „Buiten” worden sinds twee jaar artikelen van zijn hand opgenomen, en in „De Levende Natuur” werden herhaaldelijk zijn naam en zijn werk met eere genoemd en geprezen, en aan de jonge lezers stelden de redacteuren meer dan eens hun ouden Franschen collega tot voorbeeld.

Dat Fabre eerst op zijn ouden dag de voldoening mocht smaken, erkend te worden, ook door de mannen der wetenschap, heeft zijn goeden grond. Fabre was amateur, was liefhebber, specialiseerde zich in het eerst niet; hij bestudeerde de natuur bijna uitsluitend in de natuur, daar hij van zijn schraal tractementje geen dure boeken koopen kon en verre van een universiteit woonde; hij greep aan wat hem het eerst voor de hand kwam en hem het meest interesseerde in zijn heemstee met de snikheete droge zomers; dat waren voornamelijk de gevleugelde insecten, en van deze in hoofdzaak de bijen en wespen; hun levenswijze opsporen, de raadselen van hun doen en laten ontcijferen en door eigen onderzoek in de natuur de waarnemingen van Réaumur en enkele anderen, wier werken hij machtig kon worden, aanvullen, dat is Fabre's levenstaak geworden; al den tijd, dien zijn ambt en zijn huisgezin hem vrij lieten, heeft hij daaraan besteed, en met een succes dat wel ongeëvenaard mag heeten.

Dit succes dankt hij in de eerste plaats aan zijn hartstochtelijke liefde voor de levende natuur, ook aan zijn vernuft en zijn critischen geest, en voor de rest aan zijn litterair talent, dat hem in staat stelde, de meest wetenschappelijke en minutieuse onderzoekingen zoo voor te dragen, te vertellen is het goede woord, dat iedereen er door geboeid werd; ook hij, die een levend insect anders geen aandacht zou schenken, of het moest zijn om het dood te trappen.

In de tweede plaats danken wij het genot, dat zijn werken ons verschaffen, aan het lange leven van Fabre. Immers, eerst als hij eindelijk zijn vurigsten wensch in vervulling ziet treden — n.l. om een eigen stukje onbebouwd land te bezitten, een eindje van den beganen weg gelegen en behoorlijk omtuind, overigens ongerept gebleven — is hij met zijn beste onthullingen uit het insectenleven voor den dag gekomen.

Dat lapje grond, *hoc erat in votis*, zooals hij Horatius nazet, dat was zijn droom van kindsbeen af, maar die veel te lang een toekomstdroom is gebleven.

Toen hij eindelijk op zijn ouden dag door de entomologen van naam voor vol werd erkend — Darwin had het al veel eerder gedaan, die noemde hem den „onvergelijkbaren waarnemer” — kreeg hij ook zijn openlucht-atelier. „Ik vraag mij af”, zei Fabre zelf, „nu het ten slotte toch gekomen is, mijn studieveldje, met een beetje vrijen tijd er bij, of het niet wat laat, misschien te laat is. Mijn wensch is vervuld, maar het is of mij de perzik eerst wordt aangeboden, nu mij de tanden gaan ontbreken om ze te eten; ik bevind mij op het punt van den levensweg, waar de mensch, gebogen en haast gebroken in den strijd om het bestaan, twijfelt of het nog wel de moeite waard is verder te leven. Maar

Persbureau Vaz Dias.

DE ONAFHANKELIJKHEIDSFEESTEN TE ROTTERDAM OP 17 NOV. L.L.
DE WERKLIEDEN DER RIJKSWERF IN DEN OPTOCHT, MET ZICH VOERENDE EEN SCHEEPJE, ALS ZINNEBEELD VAN WAT ROTTERDAM TOT BLOEI BRACHT.

Persbureau Vaz Dias.

DE ONAFHANKELIJKHEIDSFEESTEN TE LEIDEN OP 19 NOV. L.L.
DE GASTEN OP DE BRUILOFT VAN KLORIS EN ROOSJE.

Foto-bureau „Argus”.

DE ONAFHANKELIJKHEIDSFEESTEN TE GOUDA OP 19 NOV. L.L.
DE ZEGEWAGEN „INSULINDE” IN DEN OPTOCHT.

in de ruïne is nog één stukje muur vast op zijn grondslag blijven staan; dat is mijn liefde voor de natuur en voor de wetenschappelijke waarheid"

En dan beklagt hij zich nog even bitter, wel een beetje ten onrechte en ietwat poseerend, over de vroegere miskenning van zijn werk. „Men verweet mij mijn manier van schrijven; die was niet ernstig genoeg, niet waar? Ja, er staan heel wat bladzijden in, die ieder zonder moeite lezen kan, en dat is het ware niet. Tot hen, die hem toevoegden, dat hij de anatomie verwaarloosde, bromde de oude heer: gij kerft en snijdt en koekeloert op geverfde preparaten, gij legt het diertje op de pijnbank; ik bestudeer het onder den blauwen hemel bij het zingen der cicaden. Gij doorkorscht den dood, ik bespied het leven. Ik schrijf ook voor geleerden en filosofen mijn oorkonden over instinct en gewoonten maar tevens werk ik, en in de eerste plaats voor de jongelui, voor wie gij de natuurstudie tot een hatelijk schoolvak hebt gemaakt.

Gelukkig voor Fabre, zijn lezers en zijn beoordeelaars, werd den entomoloog van Sérignan een veel langer leven geschonken, dan hij hopen durfde. Er is kentering gekomen in de methode en het doel der natuurstudie, de biologie, de studie van het leven en het levende wezen is tot zijn recht gekomen, nog voor Fabre, bij de negentig, voldaan over zijn werk en de waardeering er van, het bijltje er bij neer wilde leggen.

In tien seriën werden zijn *Etudes sur l'Instinct et les Mœurs des Insectes* (Paris, Ch. Delagrave) uitgegeven; thans ook geïllustreerd door mooie foto's, die Fabre's zoon nam, naar de aanwijzingen van den negentigjarigen onderzoeker.

Een kleine bloemlezing uit deze studies, biedt de voornoemde vertaling u in onze taal aan. De meeste dezer stukjes zijn reeds in „Buiten" verschenen. De vertaling is verdienstelijk; het was alles behalve gemakkelijk, fouten te vermijden; dat er maar héél weinig smetjes op kleven, en geen enkele van beteekenis, voor zoover ik kan nagaan, dankt de lezer stellig mede aan het deskundig toezicht van den heer S. Leefmans. E. Hs.

DE ZONNEVROUW.

(Vervolg van blz. 573).

— Kom, we gaan met hen mee, zei de grijsaard, — je ziet toch, dat ze allen er heen gaan. Ze gaan allen kijken naar de processie van de Zonnevrouw.

Nu stond Raymond op, en volgde hem.

Na al wat er was gebeurd, en dat met geen enkel voorval, hoe gruwelijk ook, in een beschaafde wereld, te vergelijken was, leek niets hem onaannemelijk meer. En dat hij zich door een krankzinnige den weg thans wijzen liet, vond hij niets ongewoons.

Al loopend praatte de grijsaard:

— „Ik ken je wel. Je bent hier in dit land gekomen om de Zonnevrouw eens te zien. Je hebt je zelf als een Indiaan vermomd, maar dat is overbodig. Je hoeft niets anders te doen dan met mij mee te gaan, en je zult de zonnevrouw zien. Niemand kent Cuzco als ik, zoowel *bovengronds* als *ondergronds*. Ik heb tien jaar achter een in de onderaardsche gangen gewoond en woon daar nog. Op gunstige tijden van het jaar leid ik ook wel de vreemdelingen rond in de stad. En ik laat hun alle plaatsen zien, die door de Zonnevrouw werden bezocht voor ze met de zon verenigd werd in den Tempel des Doods, die eigenlijk dezelfde is als

de Tempel der Zon. Onder den grond, begrijp je. Ik zal het je laten zien. Het is heel merkwaardig. Het zal veel belangwekkender wezen dan den vorigen keer, want toen had de optocht onder den grond plaats, maar nu gebeurt het gewoon op straat. Want ze zijn nu heer en meester. Huayna-Capac, de doode koning, zal nog eens naar de levende zon durven opzien. En samen zullen ze gaan door de straten van de stad. Dat je dit alles niet weet, komt omdat je niet luistert naar wat er om je heen wordt gepraat. Waar zijn je reisgezellen? Ik had hun nu ook de stad kunnen laten zien, en de verschillende plaatsen van oponthoud voor de processie. Ik had er niet meer geld voor gevraagd dan nu voor jou alleen! Van een paar centavos leef ik weken lang. Dat weten ook de hotelhouders, die mij opdragen, hun klanten rond te leiden. En ze weten ook, dat niemand zoo goed de stad kent als ik. Jij bent dus gekomen om de *Interaymi*-feesten bij te wonen. Voor het eerst heb ik je in Mollendo gezien, en later te Arequipa in den omtrek van een huisje aan de Rio Chili; het laatst zag ik je voor het Huis van de Slang. Dit zijn in de rechte volgorde de plaatsen waar de Zonnevrouw zich ophoudt voor ze de gangen van den Nacht ingaat. Langs dien weg hebben ze tien jaar geleden mijn dochter gevoerd, Maria-Christina, die het mooiste meisje van heel Lima was en door hen waardig was bevonden als vrouw voor hun god. Ik was op dat alles toen niet voorbereid, maar nu zal het niet zoo gemakkelijk gaan als zij wel denken. Toen het tegen den tijd van het *Interaymi* liep, zei ik tot mezelf: „Orellana, bereid je voor". En dat heb ik gedaan. Alles is geregeld, geloof me gerust. Zoo, en kom nu mee, want ik hoor het geluid der quenia's al".

De grijsaard doorliep heel Cuzco. Dit was het ontzagwekkende antieke Cuzco, waarboven later de nieuwe stad is gebouwd. Deze reusachtige stad moet wel door reuzen of door goden zijn opgetrokken, want die machtige porphyren- en granietblokken kunnen nooit door menschen open gestapeld zijn. Nooit had in de schikking dier reusachtige wereld de minste verschuiving plaats, en ongerept zal deze trotsche stad nog zijn, wanneer reeds alle huisjes, door de Veroveraars gebouwd, van de aarde zullen zijn verdwenen.

Raymond echter bemerkte niets van die grootsche pracht om hem henen, met de menigte mede liep hij naast den grijsaard, die hem naar wederom een nieuwe statie van Maria-Theresia's lijdensweg voerde.

Zij geraakten buiten de stad. Orellana nam hem nu, als ware hij een kind, bij de hand, en beklom zoo met hem samen een heuvel. Deze heuvel werd genoemd *Qquisillo Hungo-Ino*, hetwelk, overgezet, beteekent: de plaats waar de aap danst. Daar moesten zij nog een dier grootste granietblokken bestijgen, welke door de werklieden der oude Inca's gevormd zijn tot weidsche terrassen, en schier onafzienbare treden, en grootsche gaanderijen. Ontelbaar veel Indianen bedekten reeds die duizelingwekkend groote amphitheatres, en allen lielden het gelaat omhoog gericht naar den *Sacsay Huaynam*, den porphyren burcht, het oudst en indrukwekkendst overblijfsel der vroegere eeuwen. De omvang van dit gevaarte is duizenden voeten, en het is omgeven door drie granieten muren, van welke de achterste het hoogst is, en die alle vol nissen zijn, waar in vroeger eeuwen de schildwachten stonden. Ook thans waren die daarin op gelijke afstanden geposteed.

Aller oogen waren dus gewend naar den *Sacsay-Huaynam*, en dit nog wel naar een bepaald punt van dien *Sacsay-Huaynam*, den *Intihuatana*, dat is de paal waaraan men de Zon vastbindt.

Orellana verklaarde alles wat er te zien was, en hij sprak met de eentonige stem van een gids, die als het ware een dagelijksche les opzegt.

— „Kijk, señor, dat is de paal, waarmee de oude Indianen den tijd opnamen. Die dient nu ook om de uren aan te wijzen van het feest. Het is een steenen pilaar, daar alleen neergezet om het oogenblik der dag- en nachtevening te bepalen. Daarom noemt men hem *Intihuatana*, dat beteekent „datgene, waaraan men de zon bindt". — Maar de processie begint. Kijk eens, kijk eens. Je moet weten, dat deze *gangen der Nacht* zich niet alleen onder de stad, maar ook onder het land uitstrekken, van het Huis van de Slang af tot den *Sacsay-Huaynam* 1). Wanneer mijn dochter nu uit de *Gangen van den Nacht* komt, is het om een tocht te maken rondom den *Sacsay-Huaynam* en rond den *Intihuatana*. Dan maakt de hoogepriester de zon los, en de processie trekt op de stadspoort aan."

Raymond zag nu werkelijk, hoe onder de muren een stoet zich opstelde. Vooraan bespeurde hij Huascar. Die gaf blijkbaar zijn bevelen. Van dat oogenblik af keek Raymond nauwelijks meer naar Orellana om. (Wordt vervolgd).

STAPHORSTER BOERINNETJES, TE HOOP GELOOPEN BIJ DE VERSCHIJNING VAN EEN VRACHT-AUTO IN HUN DORP.

1) Volgens alle beschrijvers van Peru ligt een net van onderaardsche gangen niet alleen onder Cuzco, maar onder de geheele provincie.